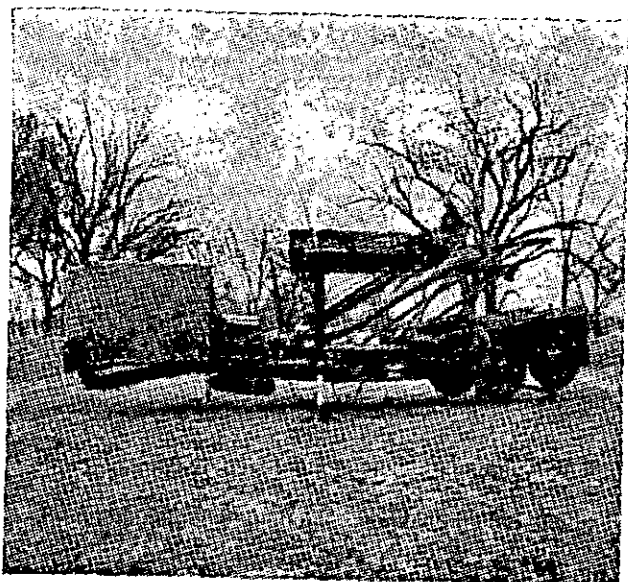
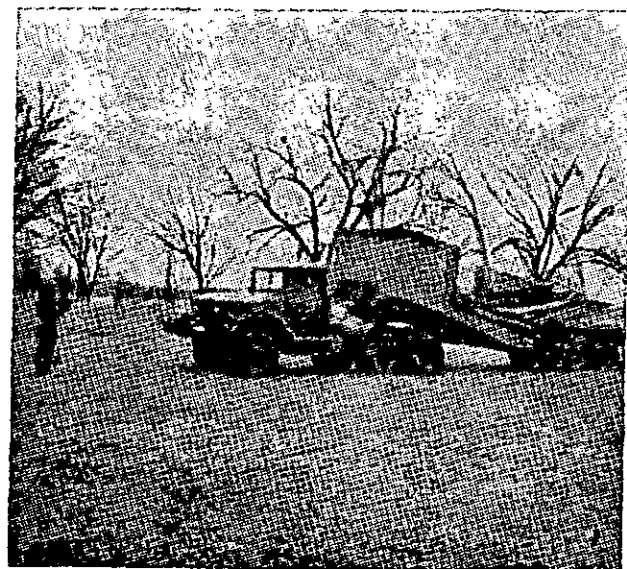

6. כן השיגור מאוזן, מגן ההדף מורד ומפ" עיל הקורה מרים את המסגרת התומכת של הקורה.

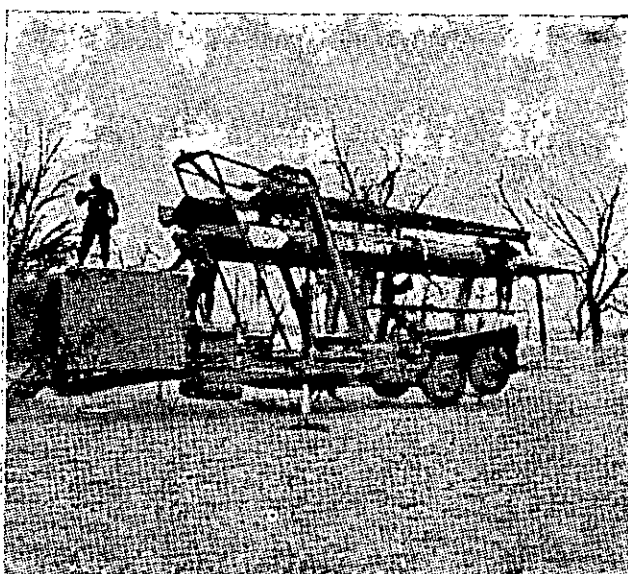
5. כן השיגור מוצב באמצעות המגבהים. איש צות משחרר את הגורר שעוזב את המקום.

4. כן השיגור של "סרג'נט" נכנס לעמדת היריה שנקבעה מראש. הכן מוצב ומותקן תוך 5 דקות.

12. עם חיבור מערכת משטח ההיגוי הרבי" עית מושלמת הרכבת הטיל ומתחילה ספירת עשרי הדקות האוטומטית.

11. ארבעה ברגי חיבור מהיר מצמידים את ראש הנפץ אל מערכת ההנחיה; ב"בזמן מור" כבות מערכות משטח ההיגוי אל המנוע.

10. ראש הנפץ מובל ומורס ממכלו. הוא יכול להיות גרעיני, כימי או ביולוגי.

לפועל את היריה. במקביל להצבת כן השיגור והרכבת הטיל נערכת בדיקה אוטומטית עצמית של שתי מערכות היריה, כדי לקבוע אם הן מוכנות לפעולה. לאחר הבדיקה העצמית, ותוך כדי הרכבת הטיל, קובע מחשב מערכת היריה, על סמך הוראות היריה, את הנתונים שיש להתקנים.

לכשנסתיימה הרכבת הטיל מתחילה מערכת היריה את ספירת 20 הדקות האוטומטית. במשך זמן זה מזינה מערכת היריה באופן אוטומטי את נתוני היריה לתוך הטיל ומפקחת על הטיל על ידי השואת נתונים, המוחזרים אוטומטית מהטיל, עם אלה שהוכנסו אליו.

בהיותו מתוכנן לתפקידי יריה שונים, מסוגל כן השיגור המוצב על ה"סרג'נט" להעסיק כל מטרה שהיא בגזרה של 356 מעלות ובטנחים שבין 40 ל-140 ק"מ.

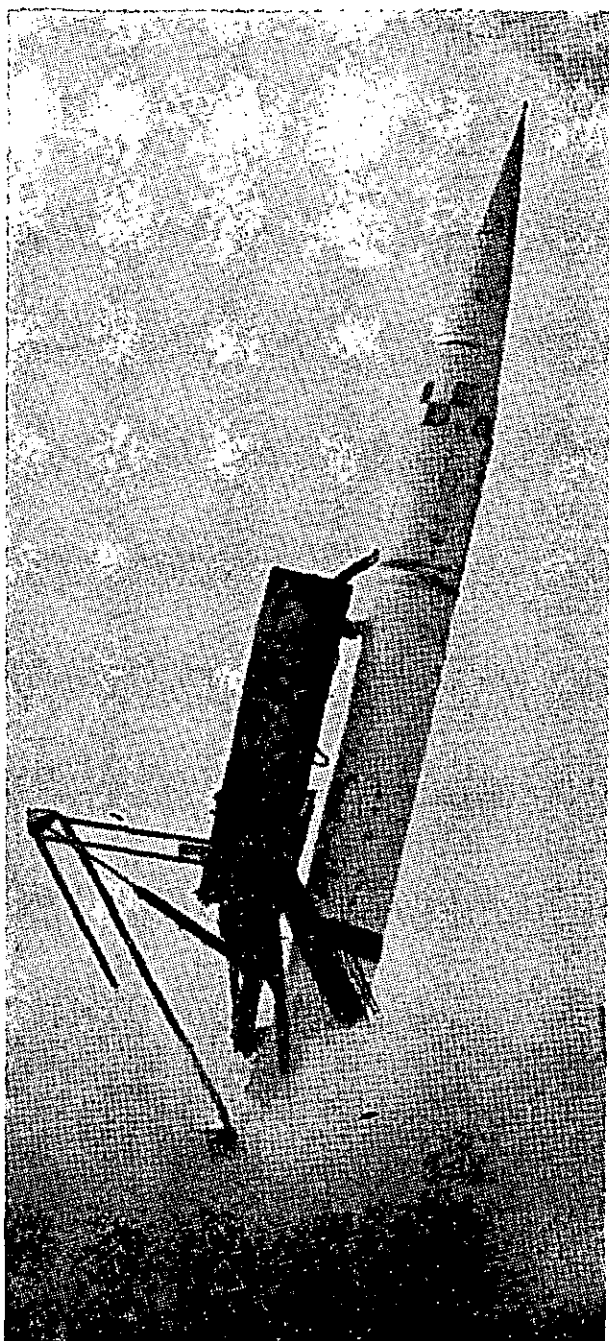
בצמוד למערכת היריה מותקנת מערכת לכינון האזימוט (A. O. S.), המהווה חוליה חשובה נוספת בשרשרת הגורמים החיוניים המרכיבים את כן השיגור של ה"סרג'נט".

תא שתוכנן לכך במיוחד, והנגרר על ידי משאית גוררת של 2½ טון, מביא את מערכת המנוע הרקטי, את מערכת ההנחיה ומערכות משטח ההיגוי אל עמדת השיגור. ראש הנפץ מועבר על ידי משאית צבאית רגילה. שני כלי הרכב מוצבים לצד כן השיגור עד שהרכבת הטיל מסתיימת.

צאה ממכליהן ולהרכבה (במצב אופקי) בעמדת השיגור — בפחות מ-10 דקות. שישה אנשים, המשתמשים בקורה המת- קפלת ובמנוף שבכן השיגור, דרושים להרכבה; במצבי חירום מספיקים לכך שני אנשים. ארבעה ברגי חיבור מהיר מצמידים את מערכת ההנחיה אל המנוע הרקטי וארבעה ברגי גים נוספים משמשים להצמדת ראש הנפץ אל מערכת ההנחיה. לבסוף נתפסים וננעלים ארבעת משטח ההיגוי אל החלק האחורי של הטיל. כל החיבורים החשמליים בין מערכות הטיל נעשים אוטומטית על ידי מגעי הצמדה. תנאים — כגון רוח, גשם, שלג, ברד, קרה או חשיכה — כמעט ואינם משפיעים על הזמן הדרוש להרכבה וליריה.

החלק החשוב ביותר בציוד העוזר הקרקעי הוא כן השיגור של ה"סרג'נט", בעל הניידות הגבוהה. הוא נגרר על ידי משאית גוררת סטנדרטית בת 5 טון או על ידי גורר זחלי. כאשר כן השיגור מוצב ליריה הוא נתמך ומאוזן באמצעות שלושה מגבהים הידראוליים; את הכוח לפעולה זו מספק גנרטור טורבינת-גז שעל הכן. לאחר שכן השיגור אוזן, מוצב מגן ההדף ומתחילים בהרכבת הטיל אל הקורה שעל כן השיגור.

כדי לודא הצלחה, נמצאות על כן השיגור שתי מערכות יריה זהות, בלתי תלויות, אשר כל אחת מהן מסוגלת להוציא

14. בתוך מערכת היריה מבקר המפעיל את הספירה. תפקידים אחרים של המערכת מתבצעים בזמן הצבת כן השיגור והרכבת הטיל.

13. בזמן הספירה עורך איש צוות מאומן מדידות עם תיאודוליט. תפקידו — הכונת משטח ההנחיה.

17. וכעת — הזינוק... מערכת ההנחיה מפעילה את מנגנון הבלימה כדי לודא טווח נכון. תיקוני מצב ושינויים קטנים במסלול נעשים באמצעות משטח ההיגוי.

16. ב־א מינוט 80 שניות מורם הטיל כדי מעלות ומקבל את האזימוט הנכון. ב־א מינוט 30 שניות הוא מורם למצב יריה של 75 מעלות.

15. לאחר א מינוט 3 דקות מבקר מפעיל מערכת היריה את הספירה, באמצעות תיבת יריה מיטלטלת, ממקום מרוחק.

נמצאת אחת המערכות פגומה, מוחלף המכלל הפגום ונלקח למפקדת הגדוד לבדיקה ולתיקון על ידי תחנת הבדק הגדודית. במקביל לבדיקה נערך הציוד הסוללתי, הדרוש לעמדת היריה, לקראת התזוזה. בהתקבל הפקודה, ולאחר קבלת הוראות היריה, נעה הסוללה אל עמדת היריה שנבחרה ונמדדה מראש. הראשון שנכנס לעמדת היריה הוא כן השיגור, והוא מוצב במקביל לכיוון היריה. גנרטור טורבינתי הגז שלו מופעל, מערכת כינון האזימוט מוצבת, קורת השיגור נפתחת, כן השיגור אוזן, ונעשים חישובים ראשונים של אזימוט היריה. כל זה ניתן להיעשות ב־5 דקות.

לאחר שכן השיגור אוזן, מגיעות המשאית הנושאת את ראש הנפץ וזו הגוררת את מערכת המנוע הרקטי, מערכת ההנחיה ומערכות משטח ההיגוי שנבדקו קודם לכן; כל ירכב אלה חונים במקביל לכן השיגור. המיכלים נפתחים — ומתחילה הרכבת הטיל. ההרכבה נמשכת כעשר דקות בלבד. בזמן הרכבת הטיל, נשלמת הבדיקה העצמית של מערכת היריה, הוראות יריה מוכנסות (ביד) למחשב של מערכת היריה והנתונים של מסלול התעופה מחושבים אוטומטית ונבדקים.

בשלב זה מופעלת מערכת ספירת עשרים הדקות האוטומטית על ידי מפעיל מערכת היריה. באותו זמן מוזנים נתוני מסלול (סוף בע' 51)

תחנות בדק ואחזקה

חלקי הטיל מאוחכנים ומובלים במיכלים עשויי אלומיניום. חיבורים חשמליים חיצוניים שבמיכלים מאפשרים בדיקת המערכות שבתוכם בהיות המיכלים סגורים. קיימות שתי תחנות בדק ואחזקה: האחת — סוללתית, השניה — גדודית. שתי התחנות דמויות קרון, מורכבות על משאיות.

תפקידה של התחנה הסוללתית (OMTS) הוא לבדוק את מערכת ההנחיה ואת מערכת משטח ההיגוי לפני הרכבת הטיל. היא מבצעת בדיקה עצמית תוך 5 דקות; ואחר כך בודקת היא את מערכת ההנחיה ב־23 דקות ואת כל 4 המערכות של משטח ההיגוי — בדקה אחת. כל הבדיקות הן אוטומטיות. תיקונים מבוצעים על ידי החלפה של מכלל ("assembly") שלם.

התחנה הגדודית (FMST) דומה לראשונה, אלא שהיא מסוגלת לזהות לא רק את המכלל הפגום אלא גם את התת-מכלל הפגום ולהחליפו.

נוהל היריה

יחידת הבדק הסוללתית, בקבלה מהמפקדה אתראה למשימת אש, מבצעת (לאחר בדיקה עצמית) בדיקה של כל מערכות ההנחיה ומערכות משטח ההיגוי של הטיל. אם בזמן הבדיקה

ההדרונים

מלך

השלב השני של המרד

רס"נ אלישע רואי

הכוננת הר־הדרונים

התכנית הצרפתית להשקטת המצב בהר כללה ארבעה שלבים: שלב א' — כיבוש סוידא (בירת ההר) והפיכתה לבסיס מרכזי למבצעים להשקטת ההר; שלב ב' — השקטת החלק הצפוני של ההר (סביבות שהבא); שלב ג' — כיבוש החלק הדרומי של ההר (סביבות צלח'ד), איזור ההשפעה של משפחת אל־אטרש (הפיקוד במבצעים אלה הוטל על גנרל אנדראָה, שהיה באותו זמן קולונל); שלב ד' — חיסול קיני־ההתנגדות האחרונים ופיזור שרידי הר־כנופיות.

כיבוש סוידא

בתחילת אפריל החלו הצרפתים בריכוז הכוח בנקודות הבאות: אזרע, ע'זלה ובוצרה אש־שאם. על־אף העיכובים שנגרמו כתוצאה מחבלות המורדים במסילה החיג'אזית²¹ — נסתיים ריכוז הכוחות במועד שנקבע על־ידי הפיקוד הצרפתי: 19.4.26. הכוח אורגן בשתי שדירות לפי סדר הכוחות הבא: שדירה אחת, שכונסה באזרע ובע'זלה, היותה את הכוח העי קרי וכללה 5 גדודי חי"ר של צפון־אפריקאים, 1 גדוד חי"ר של לגיון־הזרים, 2 פלוגות פרשים מרוקאיים (ספאהים), 1 פלוגת טנקים + 2 מחלקות שיריוניות, 2 סוללות 75 מ"מ חת"מ־שדה + סוללה 65 מ"מ (הוביצר) חת"מ־שדה, בית חולים־שדה נייד, כ־100 משאיות להובלת תחמושת, מזון ומים. שדירה שניה, שכונסה בבוצרה אש־שאם, היותה את הכוח

בשלב השני של המרד ניתן להבחין בשני שלבי־ביניים: הראשון — שלהי 1925 וחורף 1926 — עמד מבחינה פוליטית בסימן מאמציו הכושלים של אנרי דא־ג'ובנאל לחסל את המרד באמצעות משא־ומתן וויתורים מסוימים למורדים. מבחינה צבאית עמד השלב הראשון בסימן ההפוגה שהשתררה בזירות־הקרב בשל החורף. שלב־הביניים השני נמשך מאביב 1926 עד קיץ 1927 והצטיין בפעילותם הנמרצת של הצרפתים לחיסול המרד. הדבר הושג על־ידי השתלטותם תחילה על אזורי הפריפריה של המרד (בב, החרמון והחורן) ואחר־כך על הר־הדרונים, העיזתה ולבסוף על איי ההתנגדות האחר־ונים בלג'אה ובצפא.

בחורף 1926 — עיצומו של שלב־הביניים הראשון — המשיכו המורדים לפעול בע'זטה, בקלמון, בחרמון ובהר־הדרונים, על אף הצלחת הצרפתים בכיבוש ראשיא, חצביא ופתיחת הדרך ממרג' עיון לקוניטרה. פעילות הצרפתים הצטמצמה בהבטחת עורקי התחבורה; באביב 1926 — בתחילת שלב־הביניים השני — הם הרחיבו (עם התעצמות כוחם) את פעילותם נגד המורדים שלא ידעו לנצל בחורף את לחימתם „הבלתי סדירה" ואת מגבלות הניידות של הצבא הצרפתי כדי לשפר את מצבם הטקטי.

ט'הור אזורי הפריפריה

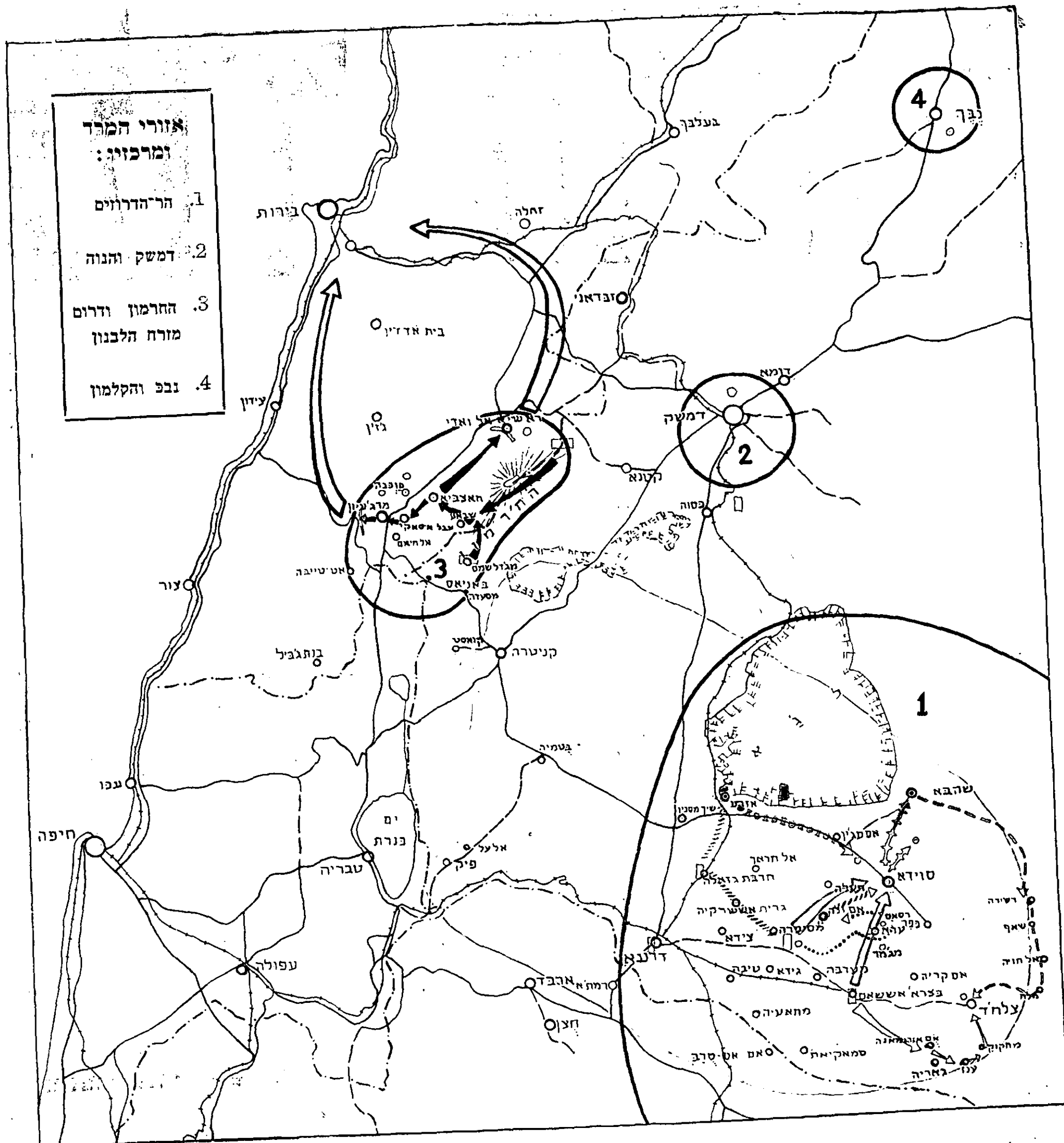
בשבוע השני של מרס 1926 נעה שדירה צרפתית, בפיקודו של הגנרל מרטי, מחומס לעבר נבכ. ב־17.3.26 כבשה השדירה את העיר בהביסה בכוחה העדיף את המורדים¹⁹. לאחר שהש־אירה כוח ניכר להבטחת העיר המשיכה בתנועתה לעבר דמ־שק, אגב טיהור האיזור משרידי הכנופיות שנסוגו מנבכ.

בתחילת אפריל 1926 ערכו הצרפתים תנועת־מלקחיים וכבשו את החרמון²⁰ ששימש בסיס מרכזי לפעולות המורדים במרחב שבין ההר, דמשק ודרום־מזרח הלבנון. מבצעים אלה היו בבחינת פעולות מקדימות להבטחת צירי האספקה והעורף של הכוח שרוכז במבואות ההר, לשם כיבוש סוידא וההש־תלטות על ההר.

¹⁹ לפי ספרו של אמין סעיד („המהפכה הערבית הגדולה" — חלק ג': „המהפכה הסורית הגדולה"), מנה כוח המורדים (בפיקודו של פאוזי אל קאוקג'י) 800 לוחם בלבד לעומת כ־4000 לוחמים צרפתיים; אולם יש לקבל מספרים אלה בהסתייגות (ראה הערה מס' 17 בחלק א' של המאמר).

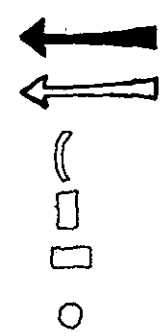
²⁰ כוח א' — בפיקוד גנרל מרטי (שדירת נבכ מוגברת) — נע מדמשק, דרך חאן־סעסע לעבר מג'דל־שמש; כוח ב' — בפיקוד גנרל גראנקא — התארגן בצידון ונע דרך ואדי את־תיים, ג'יסר אל־עג'ר ובניאס אף הוא לעבר מג'דל־שמש.

²¹ בין ה־11.4 ל־21.4 עסקה יחידת־הנדסה צרפתית בתיקון קטע מסילה באורך של כ־50 ק"מ שחובל מדי לילה, בכמה מקומות, חובלה המסילה שנית מיד לאחר שתוקנה — זאת למרות פטרול־המשמר שאורגנו אחרי מעשי החבלה הראשונים.

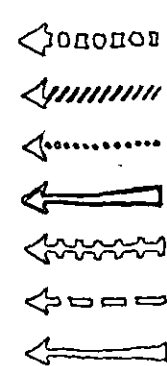

- אזורי המרד ומרכזיה:**
1. הר הדרונים
 2. דמשק והנוה
 3. החרמון ודרום מזרח הלבנון
 4. נבכ והקלמון

מקרא

צירי ההתקפה של הדרונים בדר-מז. הלבנון
 מגמת ההתקפה של הדרונים בדר-מז. הלבנון
 חסימה צרפתית
 מוצב צרפתי
 בסיס אספקה והיערכות דרוזי
 קרב

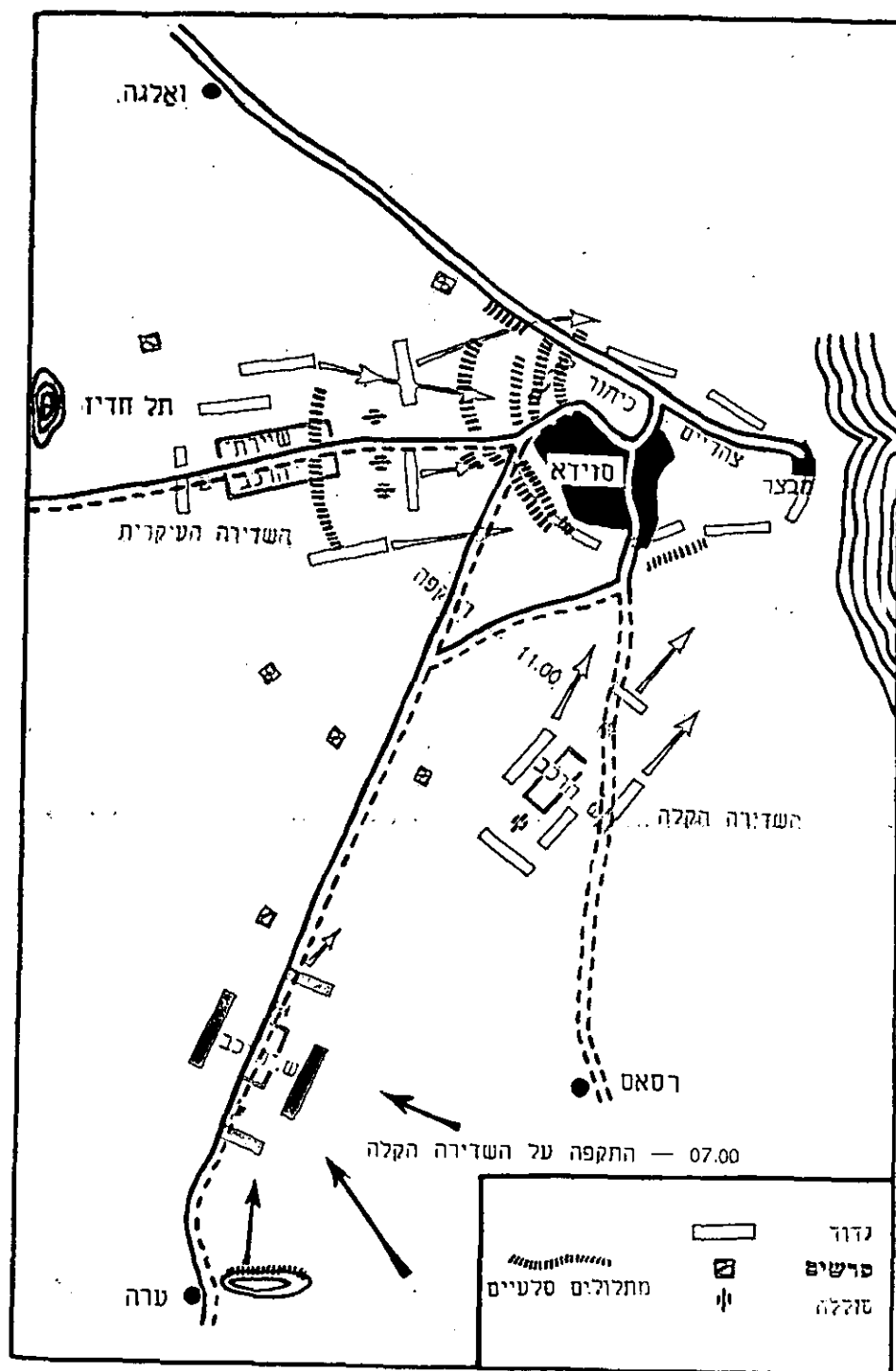

ציר התנועה של טור מישו
 מסע גמלאן 1 — כיבוש סוידא (27.9.25)
 מסע גמלאן 2
 כיבוש סוידא השני (25.4.26)
 הכנעת המקארן הצפוני (16.5.26)
 הכנעת המקארן המזרחי (13.9.26)
 כיבוש צלח'ד (4.6.26)

של הכוח העיקרי ויתקוף את העיר מדרום. יתר הכוח ישמש כעתודה.

כיום ה"ע" (התחלת התנועה מכינוס להיערכות) נקבע ה- 22.4.26 וכשעת ה"ש" להתקפה על סוידא — 250540.

התכנית הדרונית. בניגוד לקרב-סוידא הראשון החליטו הפעם הדרוזים לנקוט בטקטיקה הגנתית מובהקת שהתבטאה בהתבססות על מתחם מוגן ובהחזקה בו, כמקובל אצל צבא סדיר. שיטה זו נגדה את אורח לחימתם עד כה, שהתבטא בהימנעות

כיבוש סוידא ב-25.4.26

ממגע ישיר מחד-גיסא, ובפשיטות-פתע בנוסח הגריליה מאי-דך-גיסא.

עיקר הכוח הלוחם של הדרוזים ²² יועד להגנת סוידא. מערך ההגנה כלל קו עמדות קדמי שהוקם ממערב לעיר למרגלות גבעת סוידא וקו עמדות עיקרי (אף הוא ממערב לה), שהוקם על הטרסות שבמדרון הגבעה.

קווי העמדות היוו רשת צפופה של שוחות אישיות, עמדות וחפירות-קשר אחדות. בתוך המערך שובצו מק"בים ותותחים מספר שנלקחו שלל משדירת מישו. אולם לא נתפסו כל מוצבי חוץ ולא הוקצו כוחות משהים על צירי ההתקדמות המשוערים של האויב. להפתעת הצרפתים לא הציבו הדרוזים כל כוח בתל-חדיד השולט על הגישה לסוידא, דבר שהיה בבחינת שגיאה חמורה ביותר. לעומת זה, הוקצה כוח-משנה (רובו

המשני וכללה 3 גדודי חי"ר של צפון-אפריקאים, 2 גדודי חי"ר של סנגלים, 2 סוללות 65 מ"מ (הוביצר) חת"מ-שדה, 2 פלוגות פרשים מרוקאיים (ספאהים), בית-חולים-שדה נייד. מאחר וציר התנועה של שדירה זו עבר בשטח שעבירותו גרועה, הובלו ההספקה והתותחים באמצעות פרדות.

שתי השדירות מנו סך-הכל 10,000 חייל ו-300 בהמות משא ורכיבה. כן הוקצה, לשתי השדירות גם יחד, סיוע אוירי של שתי טייסות שמוקמו בסביבות אזרע.

בשטח-הכינוס המשיכו הכוחות באימון, שעיקרו היה הגברת הליכוד ושיתוף-הפעולה בין היסודות השונים שהיוו את הכוחות. בתנועה אל היעד, נקבעה לשדירה תבנית מלבן, כש-תובלת-הדרג-הלוחם והתותחים נמצאים באמצע המערך (ראה מרשם בעמ' 29) — זאת על מנת להבטיח הגנה הקפית וכך שר תמרון לכל העברים. יחד עם זה פוצלה הארטילריה והוקצו קנים לכל משמר (קדמי, עורפי, אגפי) מתוך כוונה לאפשר מתן אש במהירות, במקרה הפתעה, לכל כיוון בנפרד. תבנית זו נשמרה גם בתניות ובליילה כאשר צופף המערך ורכבע הכוח הועסק בשמירה ובכוננות.

התכנית הצרפתית. השיטה שנקבעה על-ידי הצרפתים היתה: התקפת-יום בשני צירים עם סיוע ארטילרי ועם סיוע אוירי על-ידי מטוסים קלים. הכוח העיקרי — ינוע בציר אזרע-עזלה-מסיפרה-אום אל-וליד-תל-חדיד-סוידא. הכוח המשני — ינוע בציר בוצרה אש-שאם-אל-מגימר-ערה-סוידא.

שני הכוחות יתמקדו דרומית-מערבית לסוידא. לאחר שיקימו מגע טקטי עם הגיעם בבוקר ה-24 באפריל 1926 לקו ההתחלה, מזרחית לקו ערה-תל-חדיד, יסתערו שני הכוחות בחזית רחבה על מערך ההגנה הדרונית.

בקביעת ציר התנועה וכיוון ההתקפה של הכוח המשני נת-כונו הצרפתים לשני דברים: א. ליצור אצל הדרוזים את הרושם שבדעתם לתקוף את צלח'ד במקביל לתקיפת סוידא — ובכך לאלצם לפצל את כוחם; ב. לסייע לכוח העיקרי בכיבוש העיר והמצודה על-ידי העסקת האויב באגפים ובעורף. שיטת הפעולה של הכוח העיקרי פורטה כך: המשמר הקדמי חי — שיכלול 2 גדודי חי"ר, מחלקת שיריוניות וסוללת 65 מ"מ — יתקוף חזיתית את קווי העמדות המגינים על הגישה לעיר ממערב. המשמר האגפי השמאלי — שיתוגבר ויכלול גדוד חי"ר, 2 פלוגות פרשים ו-2 סוללות 75 מ"מ — יאגף את העיר מצפון ויתקפה מהעורף בכיוון המצודה. המשמר האגפי הימני — שיכלול גדוד חי"ר — ישמש כחוליה מקשרת עם האגף השמאלי של הכוח המשני ויתקוף את העיר מדרום. יתר הכוח ישמש כעתודה (ראה מרשם בעמ' 29).

על הכוח המשני הוטל לעקוף את סוידא מדרום-מזרח כש-משמרו הקדמי (גדוד חי"ר וסוללת 65 מ"מ) ומשמרו האגפי הימני (גדוד חי"ר) יתקפו את המצודה ויתחברו עם הכוח שיתקוף את המצודה מצפון. המשמר האגפי השמאלי (גדוד חי"ר וסוללת 65 מ"מ) ישמש כחוליה מקשרת עם האגף הימני

²² על סמך המקורות הקיימים קשה להגיע להערכה מדויקת של מספר הלוחמים-המורדים. יש סתירות ניכרות בין גרסת המקורות הערביים וגרסת המקורות הצרפתיים. הצרפתים מעריכים שמספרם הכולל של המורדים בתחילת 1926 נע בין 8000 ל-9000 לוחם, מזה 6000-7000 לוחם בהרי-הדרוזים. לעומתם טוענים המקורות הערביים שמספר הלוחמים בהרי-הדרוזים הגיע ל-4000 איש בלבד (לשם השוואה ראה גם הערות מס. 17 ומס. 19).

באותו הזמן עצמו הנחיתו הדרוזים התקפת-נגד מקדימה גם על הכוח המשני. על-אף העובדה שכוח זה החל בתנועתו בלילה, במגמה להטעות את הדרוזים ביחס ליעדו האמיתי, גילו הדרוזים במהרה את כיוון תנועתו, עזבו את עמדותיהם ונעו במהירות לא-ל-מג'מר, בהקדימם את הצרפתים²³. האר-טילריה הצרפתית פיזרה ללא קושי את ההתקפה הדרוזית החפוזה, וב-24.4 הגיע הכוח לערה. למחרת, תוך כדי התנועה לקרה-התחלה, הותקפו בבת אחת המשמר-האגפי הימני והמשמר-העורפי של הכוח. הדרוזים הצליחו לדחוף את המשמר-האגפי הימני למרכז השדירה וגרמו לבהלה בתוכה, אולם הטלתם לקרב של כוחות מהמשמר-הקדמי, העתודה והמשמר-האגפי השמאלי — אפשרה לגבור על הדרוזים, שנסוגו לאחר שתי שעות של קרב פנים-אל-פנים. כתוצאה מכך הגיע הכוח המשני לקרה-התחלה, ויצר את המגע הטקטי עם הכוח העיקרי, רק בשעה 1100 (במקום 0540).

האות להסתערות כללית ניתן בשעה 1110 ושני הכוחות החלו תוקפים בחזית שהשתרעה לרוחב 7 ק"מ בקירוב. הדרוזים — לאחר שעמדו כשעה בפני ההסתערות של כוחות צרפתיים עדיפים — בהבחינם בסכנת הכיתור, החלו עוזבים את עמדותיהם ונסוגים ללא סדר, בהשאירם מאחוריהם פצועים, נשק ואספקה שלא יכלו לשאת עמם. אך גם הפעם הצליחו לחבל בהספקת המים לעיר.

בשעה 1330 נמצאו סוידא והמצודה בידי הצרפתים, שלא ערכו כל מרדף אחר הנסוגים והסתפקו בהנחתת אש-ארטילרית ובהפגזה מן האויר. אבידות הצרפתים הגיעו ל-48 הרוגים ול-310 פצועים. אבידות הדרוזים הגיעו ל-1500 הרוגים ופצו-עים²⁴.

המאפיין את קרב סוידא לגבי הדרוזים, אינו בעובדת הנקיטה בקרב חגנה, אלא בשינוי שחל בתפישתם הטקטית: במקום ללחום באורח-הגרילה, ולהימנע ממגע ישיר עם האויב — כפי שנהגו עד כה — ניסו ללחום באורחות-הלחימה המקובלים אצל צבא סדיר, מבלי שאורח לחימה זה תאם את נתונייהם האובייקטיביים.

בנסיבות אלו אפשר היה לצפות מראש לכשלונם של הדרוזים. באשר לצרפתים, הרי אין ספק שלכיבוש סוידא (ולאחר מכן גם כיבוש צלח'ד) ותוצאות הלואי שלו, נודעת חשיבות מכרעת לגבי מצבם של המורדים בהר, והיה בו משום סימן מובהק לתחילת דעיכתו של המרד. לו נמנעו המורדים מקרב ישיר ושמרו על עיקר כוחם, היה גבוה יותר המחיר אותו היה על הצרפתים לשלם להשקטת ההר — והזמן הדרוש לכך היה רב יותר. עם זאת, ראוי לציין כי בתנאי הלחימה המיוחדים להר עדיין לא היה בהחזקת העיר משום הכנעת המרד. עובדה היא, שלאחר-מכן עוד נמשך החיסול הסופי תקופה ארוכה למדי.

אולם עצם העובדה שהצרפתים הצליחו להאחז בהר, הקנתה להם יתרון טקטי גדול — שהיה בבחינת תנאי לכל פעולה של טיהור בהר.

²³ יצוין שבזמן בו עברו הדרוזים מרחק של 20 ק"מ — עברו הצרפתים מרחק של 12 ק"מ בלבד.
²⁴ המספרים נלקחו ממקורות צרפתיים בלבד.

לוחם דרוזי הניצב על משמר דגל

פרשים ומיעוטו רגלים), שהוצב ממערב לצלח'ד, לחסימת ציר בוצרה אש-שאם-צלח'ד.

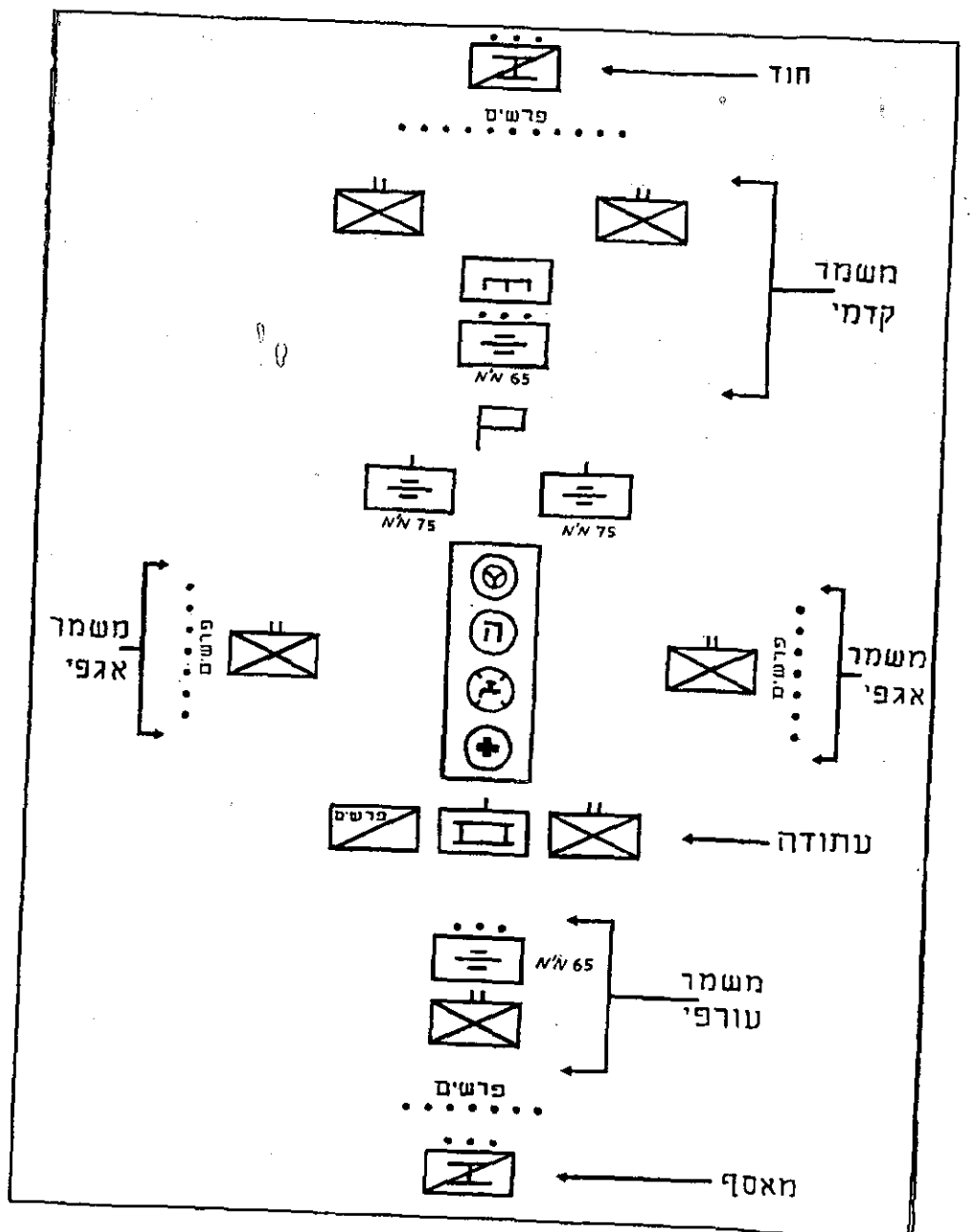
מהלך הקרב. הכוח העיקרי פתח בתנועה לעבר סוידא ב-22.4, עבר את מסיפרה (23.4) ועם ערוב היום חנה באום-אל-וילד. למחרת התקדם הכוח עד תל-חדיד הנטוש ונערך להתקפה. הדרוזים נראו היטב כשהם מתארגנים להגנה. הטוח המוגבל של הארטילריה הצרפתית מנע את האפשרות להסיר יד את הדרוזים בהתארגנותם.

בליל ה-22.4 החל גם הכוח המשני בתנועתו בהתאם למתוכנן, אולם לא הגיע לקרה-התחלה בשעת ה"ש" (250540). הכוח העיקרי החל בהסתערותו אל היעד, לבדו. ערפילי-השחר מנעו פעולות-אויר והקשו על הנחתת אש-ארטילרית. רק לאחר שני מוגו הערפילים ניתן להפיק את מלוא התועלת מהסיוע האר-טילרי. להפתעת הצרפתים החלו נופלים בשורותיהם פגזים שנורו מעמדות הדרוזים. ברם, אש זו היתה בלתי תכליתית, באשר נורתה לנקודה קבועה ולא תוקנה — בשל חוסר ידע-תותחני. לאחר שנורו כ-100 פגזים נפסקה האש לחלוטין. הסתערות הצרפתים הבריחה את הדרוזים מקרה-עמדות הקדמי. מי אל הקו העיקרי. בשלב זה (שעה 0830) הנחיתו הדרוזים התקפת-נגד על האגף הימני של הכוח התוקף (שהיה חשוף, מחמת העדרו של הכוח המשני). בנצלם את התמוטטותה של אחת הפלוגות, הצליחו לחדור לתוך המערך הצרפתי ואיימו על מפקדת הכוח. התקפת-הנגד נבלמה עקב הנחתתם של פגזי רסיק-אויר והפעלת כוחות עתודה (כולל מחלקת טנקים) באי-זור הפריצה.

השקט צפון-ההר

מיד עם כיבוש העיר החלו הצרפתים משפיעים על הכפרים הסמוכים לה להיכנע. כן סייע הכיבוש להקמתה של יחידה דרוזית, שנועדה להילחם לצד הצרפתים. הצורך במשיכת האספקה מאורע חייב הקצאת כוחות לליווי ואבטחה²⁵, דבר שנוצל גם להפגנת כוחם של הצרפתים, ושגרם לכניעת הכפרים לאורך אותו נתיב.

כניעתם של הכפרים שבסביבת העיר השפיעה על תושבי סוידא לחזור אליה; הצרפתים הרשו זאת, לאחר שדרישתם לחדש את הספקת המים נתמלאה. סוידא הפכה לבסיס מוצק למבצעים העתידיים. לאחר ההתארגנות יצאה (ב־15.5) שדירה צרפתית לכיבוש שהבא — בירת צפון-ההר — ולטיהור האי-זור הצפוני²⁶. לאורך דרכה התנגשה השדירה, בקרבות פנים-אל-פנים, עם מורדים שניסו לחסום את דרכה. ההתנגשויות המכריעות ביותר ארעו ליד קנאות ועאטיל. בהתנגשויות אלו הסתייעו הצרפתים במטוסים (להפצצה ולבקר-ארטילריה) ובתותחים בינוניים (120 מ"מ) שמוקמו בסוידא. ב־16.5 נכנסה השדירה לעיר הריקה מתושביה. בגלל תנאי הקרקע וניי-

מבנה סכמטי של הטור הצרפתי הראשי העולה על סוידא

דותם המוגבלת היה קצב תנועתם של הצרפתים כ־2 ק"מ בשעה, ומסע של 18 ק"מ ארך יומיים. כפרי הצפון נכנעו לצרפתים בקלות יחסית, בהיותם נתונים להשפעתה של מפת עאמר שצידדה בצרפתים עקב תחרותה עם משפחת אל-אטרש על ההשפעה בהר. יחד עם זה נשארו בשטח כנופיות אחדות, בעיקר בואדי ליווא ובלג'אה, ואילו כפרים מספר,

שנכנעו למראית-עין בלבד, המשיכו לשמש להן כבסיסים. כנופיות אלו הוסיפו להטריד את הצרפתים עד שחוסלו לחלוטין באוגוסט של אותה שנה.

כיבוש צלח'ד ודרום-ההר

כבסיס לכיבוש צלח'ד נבחרה בוצרה אש-שאם, בה כונס כוח של 11 גדודי חי"ר, טנקים, שריוניות, חת"מ-שדה וכן פרשים שפעלו כיחידות סיור²⁷. תובלת האספקה כללה 100 משאיות וכ־400 עגלות. ב־1.6.26 יצאה השדירה לדרכה. ב־2.6 נתקלה בכוח של כ־2000 לוחמים דרוזיים שהתבצרו על הרכי-סים של אום אר-רומאן וחסמו את ציר-התנועה אל צלח'ד — היחידי באותה סביבה שהיה עביר לרכב. הדרך נפרצה לאחר קרב עם המורדים שנסוגו בהבחינם בסכנת כיתור המאיימת עליהם²⁸. למחרת פיזרה הארטילריה הצרפתית כוח דרוזי שניסה לעצורם בענו. הכוח הצרפתי המשיך בתנועתו לאל-משקוק בה נערך לחנית לילה. הדרך מאל-משקוק לצלח'ד עוברת במיצר הרים דמוי משולש כשאת בסיסו מהווים תל אל-חאבס ותל עבד-מאר, ואת קדקדו מהווה הר צלח'ד. הדרוזים שהחזיקו במוצבים אלה התכוננו לאפשר לצרפתים להכנס למרכז המיצר, לחסום אחר-כך את נסיגתם ולהשמידם. הערכת המודיעין הצרפתית לקחה אפשרות זו בחשבון, והם תכננו לתפוס את תל אל-חאבס ותל עבד-מאר לפני שיסעו תערו על צלח'ד. מאחר ואספקתם של הדרוזים לא היתה מאורגנת, וכל לוחם נהג להצטייד בעצמו במשך הלילה לקראת הלחימה ביום המחרת, נהגו לעזוב את מוצביהם בערב ולתופסם מחדש עם בוקר. הדבר נודע לצרפתים שהזדרזו לנצל את הלילה ולהשתלט על שני המוצבים; בכך הפתיעו את הדרוזים ושיבשו את תכנית הגנתם. בשעות הבוקר המוקדמות של ה־4.6 נכנס הגוף העיקרי למיצר ובשעה 0730²⁹ נתקל החוד באש שהומטרה עליו ממדרונות צלח'ד. ב־0930 החלה ההסתערות הצרפתית על העיר, כשמדרונות שני התלים משמשים כבסיסי-אש, והכוח המסתער תוקף מהאגפים. הדרוזים ערכו רק התקפת-נגד אחת על האגף השמאלי של הצרפתים, אולם נעצרו על-ידי אש-מקלעים אפילדית, אותה הנחיתה פלוגה של פרשים מרוקאים שאבטחה את המערך. בהסתערות כידונים פרצו הצרפתים את האגף השמאלי של המערך הדרוזי. הלחץ באגפים אילץ את הדרוזים לסגת למצור דה, הנמצאת 1.5 ק"מ מצפון לעיר והשולטת עליה. אולם תנור פת ההתקפה הצרפתית נמשכה מבלי לתת לדרוזים שהות להתארגנות — ובשעה 1200 נמצאו העיר והמצודה בשליטתם המוחלטת של הצרפתים.

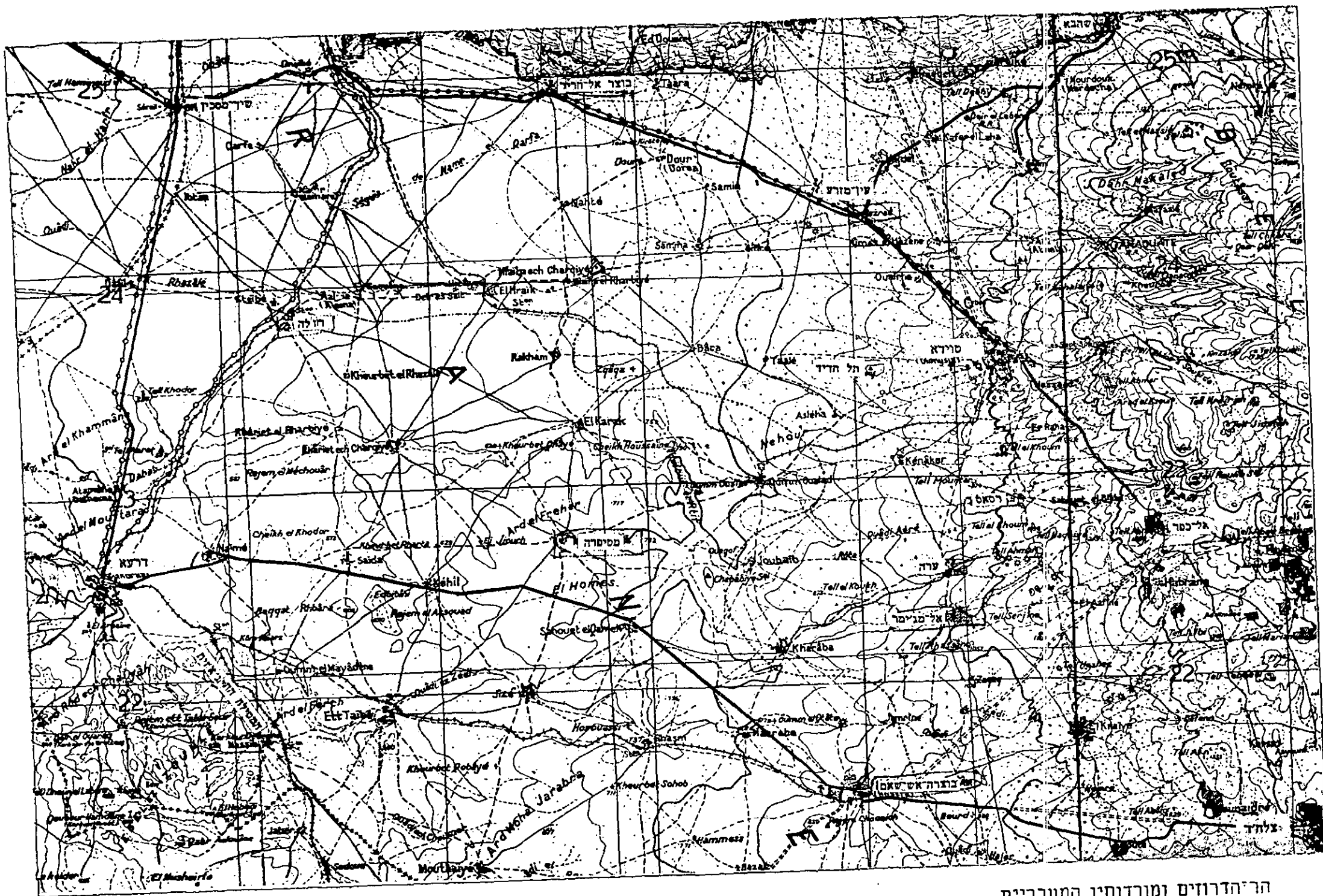
²⁵ לשדירה אספקה שכללה 60 משאיות צורפו כאבטחה: 7 גדודי חי"ר, 4 פלוגות פרשים, 2 סוללות חת"מ ומחלקת פרשים דרוזיים כסיירים.

²⁶ שדירה זו כללה: 7 גדודי חי"ר, 4 פלוגות פרשים, 2 סוללות חת"מ-שדה, סיוע אוירי וסיוע ארטילרי (120 מ"מ).

²⁷ השדירה הפרוסה השתרעה לאורך 3 ק"מ ולרוחב 2 ק"מ. מאחר וציר התנועה עבר רובו בשטח פתוח יחסית, לא היה חשש שהדבר יפגע בגמישות הפעלתו של הכוח; אולם הדבר הוכח כמוטעה לאחר שהכוח נכנס לשטח ההררי.

²⁸ הסיירים הדרוזיים שפעלו עם הצרפתים סייעו להם רבות, הן ע"י הכרתם את השטח והן ע"י לחימתם העזה. הפעלת ארטילריה ושריון (שלא היו בידי המורדים) סייעה אף היא למיטוט המערך הדרוזי.

²⁹ היערכות השדירה, שמנתה כלי-רכב רבים מסוגים שונים, ארצה כשעתיים.

הרי הדרוזים ומורדותיו המערביים

הצבא הצרפתי המסורבל, וכבד-התנועה, מסוגל להגיע: הל-ג'אה, הצפא, וקצר-אל-אזרק (שבעבר-הירדן). מדי פעם הגיחו הכנופיות ממקומות אלה, פרעו בכפרי ההר והפעילו טרור נגד הנכנעים.

המרד הפך למלחמת כנופיות שפעולתן כוונה מעבר לגבול היר-דני מקצר-אל-אזרק (ששימשה כבסיס עורפי למורדים); לשם קצרה יד הצרפתים מהגיע, בכל זאת, כוחם של הצרפתים ושיטור-תיהם האכזריות „שיכנעו" יותר ויותר: מספר המורדים הלך ופחת ³¹ ומספר הנכנעים הלך וגדל.

חיסול קיני-ההתנגדות האחרונים

בראשית אוגוסט 1926, שוב סרקו הצרפתים את האיזור הצפון-ג'י, אשר בו נתגלו בחדש הקודם סימני התעוררות: חלק מתושביו רצה להצטרף מחדש למורדים שהמשיכו לקיים מגע עם הכנופיות אשר מצאו מקלט בלג'אה ³².

³⁰ לעומת זה, חמוה דרויש — יד ימינו של סולטאן ומחשובי המפקדים בקרבות דרום-מזרח הלבנון — הציע לנציב-העליון את כניעת הכפרים הנזכרים להשפעתו.

³¹ מקורות צרפתיים מעריכים שבאותה תקופה לא עלה מספר הלוחמים הדרוזיים על 1000.

³² בזמן שהצרפתים התבססו בשהבא וארגנו כוחותיהם לסריקת חבואות הלג'אה, ביצע חיל-ההנדסה הצרפתי במשך שלושה חודשים הקמת מסילת-ברזל באורך 60 ק"מ מעזלה לסודא. המסילה נועדה להקל על הובלת אספקה חיונית לכוח הצרפתי לשם השליטה בהר.

כיבוש צלחיד הוסיף על הלחץ לכניעה שהופעל על הכפרים, וסייע להגברת הטרור-הנגדי של אנשי סולטאן ועקב כך להחרפת המחלוקת בין המורדים עצמם. המורדים, שעדיין היו חזקים למדי, קיוו לזכות בהצלחה מקומית בקרב כלשהו עם הצרפתים, כדי ללבות מחדש את אש המרד. הם פינו את משפחותיהם ומקנם לקצר-אל-אזרק שבעבר-הירדן, כדי להת-מסר למבצעייהם ללא הפרעה ³⁰. בסוף החודש יצאה מצלחיד שדירה שמטרתה היתה חיסול כיסי-ההתנגדות באיזור המזרחי של ההר. ב-4.7 חזרה השדירה לצלחיד לאחר שהכניעה את כפרי המזרח.

שעה שהחשוב מבין ארבעת ראשי הדת הדרוזית גישש אצל הצרפתים בדבר אפשרות כניעה של מנהיגי המרד — חפשו אותם מנהיגים דרך להמשכת המרד ולארגון כוחותיהם בתי-אום עם מורדי דמשק. לאחר קבלת סיוע מעבר-הירדן הוחלט, למען הקל את הלחץ מההר ולמען עורר מחדש את המרד בסוריה, להעתיק את מרכז הפעילות הצבאית מההר למקום אחר. אף-על-פי-כן, מסוף יולי ואילך נמצא המרד בתהליך-דעיכה מתמיד. הצרפתים המשיכו בהכנעת הכפרים באמצע-עות סריקות בהן חצו את אזורי ההר השונים. אכן, כפרים רבים נכנעו, אך הצרפתים לא הצליחו להתגבר על כנופיות המורדים בעלות כושר-הניידות הגבוה, שהכירו את משעולי ההר והשכילו להימלט בהסתתרון במקומות אליהם לא היה